

HRANICE LÁSKY

Trauma jako motivace k tvorbě

Fotografie jako terapie

MgA. Dita Pepe, Ph.D.

Teze disertační práce

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Teze disertační práce

HRANICE LÁSKY
Trauma jako motivace k tvorbě
Fotografie jako terapie

BORDERS OF LOVE
Trauma as Motivation to Create Art
Photography as Therapy

Autor: **MgA. Dita Pepe, Ph.D.**

Studijní program: P8206 Výtvarná umění

Studijní obor: 8206V102 Multimedia a design

Školitel: doc. Mgr. Irena Armutidisová

Oponenti: prof. PhDr. Jiří Šípek, CSc, Ph.D.
doc. Mgr. art. Jana Hojstričová, ArtD.

Zlín, červen, 2023

© Dita Pepe

Vydala **Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně** v edici **Doctoral Thesis Summary**.
Publikace byla vydána v roce 2023.

Klíčová slova: autoetnografie, fotografie, fotografická tvorba, hloubkové rozhovory, inscenační metoda, kniha Hranice lásky, motivace, pedagogická praxe, sdílení perspektiv, terapie, trauma, tvorba, umělecký výzkum

Keywords: autoethnography, photography, photographic creation, in-depth talks, role-playing method, Borders of Love book, motivation, pedagogical experience, perspectives sharing, therapy, trauma, artistic creation, artistic research

Plná verze disertační práce je dostupná v Knihovně UTB ve Zlíně.

ISBN 978-80-7678-178-8

Abstrakt

Disertační práce se zabývá ověřením teze, že fotografická tvorba může mít za určitých podmínek terapeutický dopad na umělce a jeho prožívání. Výchozími daty jsou autorská kniha *Hranice lásky* a hloubkové rozhovory s tvůrci na toto téma. Cílem práce je poukázat na tento aspekt tvorby a vytvořit model, který by umožňoval následovat terapeutické aspekty ve fotografické tvorbě prostřednictvím uměleckého výzkumu, autoetnografie, hloubkových rozhovorů, sdílení perspektiv a inscenační metody.

Abstract

The dissertation deals with verification of a thesis saying that photographic creation can have, in certain circumstances, a therapeutical impact on the artist and their feelings and experiences. The author's book *Borders of Love* and in-depth talks with various authors on the above mentioned topic serve as source data. The aim of the work lies in highlighting this aspect of artistic creation and making a model which would enable to follow the therapeutical aspects in photographic creation through artistic research, autoethnography, in-depth talks, perspectives sharing and role-playing method.

Obsah

1. Úvod: Osobní zkušenost.....	str. 5
2. Současný stav řešené problematiky.....	str. 6
3. Cíle disertační práce.....	str. 6
4. Teoretický rámec.....	str. 7
5. Experimentální část – analýza.....	str. 11
6. Zvolené metody.....	str. 12
7. Výsledek v podobě návodu.....	str. 12
8. Přínos práce.....	str. 13
9. Závěr.....	str. 14
10. Výběr z použité literatury.....	str. 14
11. Obrázky z výstavy.....	str. 20
12. Knižní projekty.....	str. 22
13. Odborný životopis.....	str. 23

1. Úvod: Osobní zkušenost s terapeutickým potenciálem fotografické tvorby

Hlavním východiskem pro volbu tématu mi byla osobní žitá zkušenost s terapeutickým potenciálem fotografie a pedagogická praxe v oboru tvůrčí fotografie. Disertační práce tématem navazuje na mou bakalářskou a diplomovou práci na Institutu tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě. Práce tak zohledňuje mé zkušenosti s odstupem dvou dekad a je syntézou uměleckého výzkumu a kvalitativní analýzy vztahující se k procesu tvorby a hlubšímu porozumění tématu terapeutického potenciálu fotografie. Jedním z východisek mi jsou i poznatky vztahující se k tématu traumatu z oboru psychologie. Podklady pro práci čerpám z praktické části disertace, z knihy *Hranice lásky*, jejíž prostřednictvím otvírám své osobní trauma spojené s láskou. Dalším zdrojem informací jsou hloubkové rozhovory s tvůrci o terapeutickém potenciálu tvorby. Poznatky z těchto dvou východisek analyzuji a vytvářím metodu, která za určitých podmínek směřuje k cílenému využití terapeutického potenciálu fotografické tvorby s ohledem na vizuální stránku díla.

2. Současný stav řešené problematiky: společenská změna v přístupu k traumatu

V rámci tématu **trauma jako motivace k tvorbě, fotografie jako terapie** doposud nevznikla práce, která by byla vytvořena autorkou, umělkyní mající traumatickou zkušenost. Proto věřím, že práce svou autenticitou propojenou s vnitřní motivací bude přínosem a inspirací nejen pro odbornou veřejnost z oblasti umělecké fotografie a multimédií, ale přispěje i k šíření povědomí o tomto relativně novém způsobu terapeutického vnímání fotografické tvorby.

Absenci obdobné práce si vysvětluji křehkou povahou traumatu a doposud společensky zažitými tendencemi o traumatech mlčet. Ale kauzy #MeToo (Milano, 2017)¹ nebo studentská iniciativa *Nemusíš to vydržet* (nedatováno) vedou k odvaze otevírat dříve neakceptovatelná témata. Zaznamenávám zaměření se na tabuizovaná témata s ohledem na terapeutickou práci s fotografií především u mladší generace. K povědomí o dopadech traumatu přispívají i převratné poznatky z nově vzniklých oborů jako neurověda, vývojová psychopatologie a interpersonální neurobiologie.

3. Cíle disertační práce

Hlavním cílem je ověřit tezi, že **fotografická tvorba může mít za určitých podmínek terapeutický dopad na umělce a jeho prožívání. Cílem je vytvořit model**, který by umožňoval vidět a následovat terapeutické aspekty ve fotografické tvorbě. Východiskem je mi kniha *Hranice lásky* a osobní žitá zkušenost, provázaná ještě s dvacetiletou pedagogickou praxí. Tyto dvě části se navzájem podporují a navazují na sebe. V praktické části disertace se zabývám vytvořením možného návodu, jak uplatnit terapeutický potenciál tvorby.

Hlavním cílem první části disertační práce bylo vytvoření knihy díla *Hranice lásky* (2021). Zde jsem si položila výzkumnou otázku: **Co lze vnímat jako lásku? Lze skrze tvorbu být citlivější k projevům lásky?** V této práci analyzuji proces vzniku díla ve vztahu k tématu **trauma jako motivace k tvorbě, fotografie jako terapie**. Dalšími výzkumné otázky jsou: **Může být trauma motivací k tvorbě? Může mít fotografická tvorba terapeutické účinky?**

¹ Přesné datum pro počátek tohoto hnutí nelze stanovit. Termín použila roku 2017 americká herečka Alyssa Milano, kdy na svůj účet na Twitteru napsala: „If all the women who have been sexually harassed or assaulted wrote ‚Mee too‘ as a status, we might give people a sense of the magnitude of the problém.“

Druhou experimentální část disertace tvoří výzkumné rozhovory s tvůrci, jejichž cílem bylo ukázat rozmanitost přístupu prostřednictvím tvorby otvírat osobní tíživé situace.

Cílem práce je ověřit a současně i ilustrovat teze, že:

- fotografie ve smyslu tvorby může změnit pohled na svět, na sebe samé, změnit vnímání a prožívání;
- že fotografická tvorba může mít terapeutický vliv na umělce;
- fotografická tvorba zprostředkovává poznání a s ním i větší pocit osobní pohody a štěstí;
- fotografie i proces jejího tvoření může skrze obraz vyvolat silnou emoci, může pomoci nahlédnout obrazem na pozitivní stánky naší existence, vyvolat vzpomínky na milovanou bytost, oblíbené místo atd.;
- fotografické médium svou povahou má schopnost vyplnit mezeru v komunikaci, kde nám chybí slova a verbální jazyk se jeví omezený;
- proces fotografování, ale i jeho výsledný produkt může mít terapeutický potenciál.

4. Teoretický rámec

Umělecké **dílo v podobě knihy Hranice lásky** je konkrétním příkladem procesu externalizace a analyzování mého traumatu, proměny vnímání ve vztahu k procesu tvorby, vlivem sdílení jiných perspektiv při zkoumání tohoto tématu. Je nejen dialogem s oslovenými lidmi, kteří přispěli svými zkušenostmi, je rovněž dialogem se čtenářem, ale také vnitřním rozhovorem se sebou samou a především podnětem pro sdílení osobních témat a konfrontace s mou blízkou rodinou. Dotýká se palčivých témat souvisejících s pocitem vnitřní rovnováhy.

Mým cílem bylo, aby formát knihy byl nadčasový a to vzhledem k médiu fotografie. Není tedy vymezena časovým kritériem, jak je to například u fotografických výstav, není potřeba cestovat a sdílet zážitek z výstavy mnohdy i pod vlivem okolí. Kniha jako médium umožňuje intimnější ponor do tématu a čtenář se může kdykoliv k tématu znovu vracet a nacházet tak nové impulzy v rámci aktuální osobní potřeby. Rovněž forma knihy umožňuje taktilní zážitek, který je podpořen využitím různých knižních materiálů s nadstandardním přispěním umu grafického designéra Štěpána Malovce.

Abych vytvořila umělecké dílo experimentálního charakteru, a doložila tak odpovědi na tyto základní otázky, musela jsem absolvovat řadu kroků. **Souhrn všech těchto zkušeností jsou zdrojem pro vytvoření návodu, jak lze metodu terapeutického potenciálu fotografické tvorby v praxi cíleně praktikovat.**

- Jak popsat postup, aby práce měla terapeutické účinky?

- Co je terapie?
- Co je trauma?
- Jak se projevuje trauma? Co všechno mohou být spouštěče?
- Jak definuji svoje trauma?
- Jak získám náhled na téma?
- Jaké výzkumné strategie a metody zvolím?
- Jak získávám respondenty pro téma?
- Jak vézt rozhovor?
- Jak pracovat s časem?
- Jaký vliv má status umělce?
- Jaký vliv má psychická a fyzická kondice umělce?
- Jakou roli hraje osobnostní profil umělce, jeho technické, materiální a institucionální zázemí?
- Jaké schopnosti jako umělec rozvíjím?
- Jaký vliv má empatie?
- Jaké komunikační dovednosti se uplatní?
- Jaké fotografické prostředky mám?
- Jak evidovat změnu v myšlení, prožívání v rámci tématu traumatu?
- Jak může samotná fotografie (artefakt) fungovat terapeuticky?
- Jak může fotografický proces fungovat terapeuticky?
- Jak může dlouhodobá (celoživotní) tvorba fungovat terapeuticky?
- Kdo může být adresátem? (fotografovaný, divák, ale i tvůrce)
- Jak být srozumitelný?
- Jaký vliv má motivace?
- Kdo a kdy ve své tvorbě pracoval tak, že mu tvorba pomohla žít lepší život ve smyslu zpracování traumatu?
- Co je to umělecký výzkum?
- Co je to autoetnografie?
- Co je arteterapie?
- Co je to chápající rozhovor?
- Co znamená sdílení jiných perspektiv?

- Co je etika výzkumníka?
- Jaké jsou podmínky pro práci s terapeutickým potenciálem?
- Jaký je kontext terapeutické práce?
- Jak pracovat s časovou osou?
- Jak lze pracovat v rámci fotografické tvorby?
- Co znamená obnovení a kreativní dramatisace výchozího materiálu?
- Co je archivní výzkum a recyklace fotografií?
- Jak doložím proces proměny vnímání, dopad tvorby na autora – umělce?

Druhou část teoretických poznatků přinesly rozhovory především s mými současnými anebo bývalými studenty. Oslovila jsem je na základě mého vnímání jejich tvorby v kontextu zkoumaného tématu. Z prvotně oslovených čtyřiceti tří tvůrců se mi podařilo získat data dvaceti osmi respondentů. Z toho se jedná o výpovědi 12 žen a 16 mužů ve věkovém rozmezí 25 až 69 let. Třináct oslovených jsou studenti polské národnosti a tři tvůrci se svým zaměřením profesně fotografii nevěnují.

Jmenovitě se jednalo o tyto účastníky:

Ondřej Čechvala, Maga Ćwieluch, Jan Dytrych, Martin Faltejsek, Roman Franz, Iwona Germanek, Anna Grzelewska, Kateřina Huberová, Karolina Jonderko, Tomasz Kawecki, Jana Kolářová, Zbigniew Kordys, Marcin Kruk, Klára Kusá, David Macháček, Tereza Nagy Štolbová, Krzysiek Orłowski, Michal Patycki, Jerzy Piatek, Rafał Siderski, Vojtěch Sláma, Branislav Štěpánek, Katarína Selecká, Tomek Tyndyk, Markéta Typovská, Petra Vlčková, Weronika Wozniak, Jaroslav Pulicar.

Hlubkové rozhovory mi umožnily více proniknout do tématu. Poznala jsem perspektivy jiných lidí a mohla podrobněji nahlédnout na okolnosti vzniku prací s terapeutickým potenciálem. V některých případech jsem z rozhovorů vyrozuměla i to, že autoři již získali nadhled, a vzhledem k časové prodlevě mezi vznikem díla a rozhovoru o něm dokázali hovořit s odstupem a z nových pozic.

S ohledem na časové a vzdálenostní možnosti jsem u některých dotazovaných využila mailové komunikace zaslaným dotazníkem.

1. Která konkrétní fotografie vás v životě hluboce zasáhla – ať už negativními, nebo pozitivními emocemi? A proč? Co na fotografii bylo?

2. *Jaký fotografický soubor měl pro vás kdy terapeutický přesah? Čím? Co bylo jeho obsahem?*
3. *Uvedte prosím konkrétní příklad, kdy podle vás fotografie může fungovat jako terapie.*
4. *Kdy a jak vás napadlo řešit svoje osobní témata prostřednictvím fotografie? Popište prosím ten moment.*
5. *Popište detailně svůj terapeutický fotografický soubor. Jak se jmenuje, kdy vznikl, čeho se týká?*
6. *Co jste v rámci práce na tomto souboru udělal jako úplně první?*
7. *Co následovalo?*
8. *Jaká byla vaše očekávání, než jste na souboru začal pracovat?*
9. *Co se ve vás při práci na souboru v procesu tvorby odehrávalo? Měl jste pocit, že se o sobě něco učíte? Dozvídáte?*
10. *Co vám práce na souboru přinesla?*
11. *Jaké reakce svých blízkých na tuto vaši práci jste zaznamenal?*
12. *Co jste při probírání vašeho terapeutického souboru s vašimi blízkými cítil?*
13. *Co vás v průběhu práce na souboru nejvíc překvapilo?*
14. *Myslíte si, že fotografická práce může pomoci zpracovávat traumata všem lidem, kteří na takovémto typu souboru pracují?*
15. *Co je podmínkou pro člověka, který by rád s fotografií pracoval terapeuticky?*
16. *Můžete s odstupem času říct, že vnímáte změnu ve svém prožívání s ohledem na téma, které jste prací otevřel? Pomohla vám práce se posunout?*
17. *Vidíte smysl v dalším focení s uplatněním terapeutického potenciálu fotografie? Uvedte prosím, kam dále směřujete.*
18. *Jak důležitá je podle vás čitelnost sdělení vašeho terapeutického souboru? Hraje pro vás roli, že divák pochopí, co jste souborem chtěl říct?*

Odpovědi směřované k podmínkám využití fotografického média k terapii mi objasnily řady faktů, které jsem si dříve neuvědomovala. Tyto informace přispěly k vytvoření metody nebo „návodu“ pro cílenou práci s terapeutickým potenciálem fotografie.

5. Experimentální část – analýza procesu práce na knize *Hranice lásky* a důležité body z rozhovorů s umělci

Z 28 rozhovorů o terapeutickém potenciálu fotografické tvorby vyplynulo, že převážná většina respondentů jasně definovala svoji tvorbu jako přínosnou pro jejich život a prožívání a deklarovala tak souvislost tvorby a jejího terapeutického potenciálu.

Své argumenty pro terapeutický dopad tvorby na umělce čerpám z osobních zkušeností a prožitků doložených v knize *Hranice lásky* a z osobně vedených výzkumných rozhovorů s respondenty a v autoanalýzách jednotlivých generovaných okruhů.

Důležitost **konfrontace s terapeutem** zazněla v osmi případech.

Důležité **podmínky** k terapeutické práci s fotografií jsou: věk a zkušenosti tvůrce, jeho zázemí, možnost a ochota se sobě věnovat, otevřenost vůči této cestě, vidění smyslu, upřímnost k sobě, autenticita, schopnost autoanalýzy, vedení vnitřního dialogu se sebou samým, ale také s okolím, možnost dopřát si čas a nespěchat, vůle převzít odpovědnost za sebe, empatie vůči sobě i druhým, umění intuitivního vnímání, schopnost stanovit si hranice jako ochranu.

Jednoznačné formulace terapeutického účinku ve více rozhovorech se týkali těchto závěrů:

1. zpracování minulosti a vyrovnání se s ní
2. vyrovnání se se současností tvůrce, který prožívá zatěžující události související se zdravotním stavem svým nebo někoho blízkého
3. nové poznání a ozřejmění nových souvislostí
4. důkazy o změnách v chování a o vytvoření nového životního postoje
5. otvírání tabu témat
6. začátek cesty k léčení a práci s odborníky
7. vznik nových vztahů
8. dopad tvorby na existenční aspekt umělce
9. terapeutické působení tvůrčí práce na okolí tvůrce
10. přesah terapeutického účinku na celou společnost
11. vyrovnání se se ztrátou nejbližších

Ve dvaceti osmi textech dokládám pohnutky a příčiny, které autory a autorky vedly k využití terapeutického potenciálu fotografie, mnohdy i nevědomě, jen díky jejich vnitřní **intuici**, a dávám tak s jejich souhlasem a autorizací možnost hlouběji je poznávat v samostatné příloze disertační práce.

6. Zvolené metody zpracování

Ve své práci vycházím z metod:

1. Umělecký výzkum:

Pomocí umění zkoumám téma spojené s láskou a traumatem. Výsledkem je kniha *Hranice lásky* (2021). V teoretické části na základě této práce definuji klíčové body, analyzuji postupy. Dále prostřednictvím uměleckých výstupů svých studentů zkoumám okruhy traumat, možnosti přístupu, jak je pomocí fotografie zpracovávat.

2. Autoetnografie:

Mou snahou je na základě své zkušenosti z perspektivy aktivní umělkyně, matky, dcery, partnerky a pedagožky definovat celý proces směřující pomocí díla ke zpracování traumatických událostí.

3. Hlubkové rozhovory:

V hloubkových rozhovorech s lidmi, u nichž cítím zájem o téma terapeutického potenciálu tvorby, otvírám prostřednictvím jejich díla niterné prožitky respondenta, které nesou silné emoční psychické obsahy.

4. Sdílení perspektiv, multiplicita rolí:

V praktické, tvůrčí části disertační práce stejně jako v části teoretické zkoumám pohledy na téma z různých perspektiv.

5. Inscenační metoda:

V praktické části výzkumu беру na sebe role, které jsou mi přirozené, ale i ty, které by za určitých okolností přirozené být mohly. (Stávám se například baronem Haasem nebo ženou věnující se pornu.)

7. Praktický výsledek v podobě návodu

Praktická část disertace obsahuje návod **v podobě konkrétních úkolů** generovaných v závěru jednotlivých kapitol. Toto vyústění vzniklo na základě analýzy procesu práce na knize *Hranice lásky* a výsledků plynoucích ze stěžejních bodů rozhovorů s tvůrci využívající terapeutický potenciál tvorby.

Hlavní kapitoly nesou název:

Definování vlastního traumatu a cíle

Motivace a očekávání, co mi výsledná práce přinese

Podmínky pro tvůrčí práci

Dovednosti

Mezi cíle terapie patří budování komunikace, kreativity, spontaneity, nacházení smyslu života a kompenzace případného handicapu. Z výsledků vyplynulo, že **někteří respondenti nedosáhli kýženého dialogu** se svými blízkými, **ale vždy je naděje**, že některé věci ještě potřebují čas, aby prostřednictvím monologu mohl „dozrát“ prostor pro „léčebný“ dialog.

8. Přínos práce pro vědu a praxi

Prostřednictvím disertační práce mapuji příklady přístupů využívající terapeutický rozměr tvůrčí práce s fotografií. Fotografický proces obsahuje řadu činností, které mimo jiné vyžadují komunikaci s lidmi, aktivní prožívání a poznávání. Tento terapeutický rozměr tvorby lze aplikovat v praktických seminářích a cvičeních v rámci fotografických a jiných výtvarných škol nebo edukačních programů uměleckých institucí. Poznatky mohou být inspirací, návodem, jak k tvorbě a k přemýšlení o ní přistupovat s ohledem na osobní témata. Metody kladou důraz na schopnost vzájemného přiblížení se lidem s jinými životními zkušenostmi, napříč i jinými obory a prohloubení poznání, pochopení jinakosti, hledání spojitostí a rozvoje empatie.

Pro praxi by měla být práce přínosná k osobnostnímu rozvoji každého autora, tvůrce, ale také pro uměleckou scénu a každého člověka, který má zájem se seznámit s okolnostmi vzniku díla a možnou perspektivou terapeutického potenciálu tvorby.

Doufám v přínos práce v oblasti teorie fotografie, kdy analyzuje metody a výstupy pro fotografickou odbornou veřejnost, ale může být přínosná i pro odbornou veřejnost z oblasti psychologie, psychoterapie. Může být studijním materiálem pro odborníky věnujícím se tématu zpracování traumatu. Je otiskem fascinace v hledání hranic a myšlenkových pochodů člověka, který vykazuje principy posttraumatického růstu.

9. Závěr

Díky fotografii jsem poznala řadu inspirativních lidí, navázala celoživotní vztahy, objevila nové životní perspektivy, navštívila vzdálená místa a poznala zcela jiné kultury. Uvědomila jsem si svou hodnotu a schopnosti, které svou tvůrčí prací a přístupem k životu mohu ještě rozvíjet. Tvorba spojená s fotografováním mi umožnila jistou transformaci v uvědomění si ceny reálného života, přispěla k zdokonalení vztahů s lidmi kolem mne a k hlubšímu spirituálnímu uvědomění. Díky fotografii jsem dostala odvalu vyprávět o věcech, o kterých se těžko mluví.

„Mám pocit, že díky prožitému traumatu jsem získala schopnost vidět některé věci jasněji, z nadhledu, z jiných perspektiv a v souvislostech. Jako kdybych měla třetí oko.“

10. Výběr z použité literatury

BAYARD, Hippolite (1840). *Autoportrait en noyé* [Portrét sebe sama jako utopeného]. Pozitivní tisk na papíře, 19,2 × 18,8 cm. Société française de photographie.

BENSON C. Nigel, WEEKS, Marcus, LAZYAN, Merrin, GRAND, Voula, GINSBURG, Joannah & COLLIN, Catherine (2014). *Knihy psychologie*. ISBN 978-80-242-4316-0.

CALLE, Sophie (2007). *Take care of yourself*. Paris: Actes Sud. ISBN 978-274-276893-6.

CASEOVÁ, Caroline & DALLEYOVÁ Tessa (eds.) (1995). *Arteterapie s dětmi*. Praha: Portál. ISBN 0-7178-065-0.

Český rozhlas (2011–2023). *Diagnóza F. Nespavci* [online]. Radio Wawe. [cit. 13. 2. 2023]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/diagnoza-f-5183697>.

ĆWIELUCH, Maga (2012). *Viděla jsem nějaká znamení lásky*. [diplomová magisterská práce]. Opava. Slezská univerzita v Opavě. Filozoficko-přírodovědecká fakulta.

DE BOTTON, Alain & ARMSTRONG, John (2014). *Umění jako terapie*. Překlad Lukáš Novák. Zlín: Kniha Zlín. ISBN 978-80-7473-161-7.

DYTRYCH, Jan (2018). *(S) tátou* [výstavní soubor za 2. ročník]. Opava: Institut tvůrčí fotografie. Dostupné z: <https://itf-new.slu.cz/sprava-studentu/workdetail/1654>.

ECO, Umberto (1977). *Jak napsat diplomovou práci [Come si fa una tesi di laurea]*. Překlad Ivan Seidl. Olomouc: Votobia. ISBN 80-7198-173-7.

FAFEJTA, Martin (2016). *Sexualita a sexuální identita*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1030-6.

FAFEJTA, Martin (2004). *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Věrovany: Jan Piszkiwicz. ISBN 80-86768-06-6.

FALTEJSEK, Martin (2018). *Krumkrum* [výstavní soubor za 2. ročník]. Opava: Institut tvůrčí fotografie. [cit. 6. 8. 2022]. Dostupné z: <https://itf-new.slu.cz/sprava-studentu/workdetail/1656>.

FRANC, Roman (2010) *Brácha* [praktická bakalářská práce]. Opava: Institut tvůrčí fotografie. Dostupné z: <https://itf-new.slu.cz/sprava-studentu/workdetail/1843>.

GERMANEK, Iwona (2022, 3.–31. srpna). *Różowy nie istnieje* [výstava]. Galeria Katowice, Związek Polskich Artystów Fotografików.

GRZELEWSKA, Anna (2011). *Julia wannabe* [výstavní soubor za 1. ročník]. Opava: Institut tvůrčí fotografie. Dostupné z: <https://itf-new.slu.cz/sprava-studentu/workdetail/2141>.

Hedepy (2020–2023). [online terapie]. Hedepy. [cit. 14. 2. 2023]. Dostupné z: <https://hedepy.cz>.

HLINKOVÁ, Darina (2014). *Zprostředkování umění seniorům. Doprovodný muzejní edukační program pro seniory 55+ vystavený na principech kanadské fototerapie*. [disertační práce]. Brno: Masarykova Univerzita. Pedagogická fakulta.

JANKOVSKÝ, Jiří (2003). *Etika pro pomáhající profese*. Praha: Triton. ISBN 80-7254-329-6.

JEBAVÁ, Jana (1997). *Úvod do arteterapie*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-394-6.

JONDERKO, Karolina (2012). *Autoportret z matką*. [výstava]. Krakow: Bunkier Sztuki.

- JUNG, Carl Gustav (2017). *Člověk a jeho symboly*. Přeložil Pavel Kolmačka. Praha: Portál. ISBN 978-80-2621-259-1.
- KAWECKI, Tomasz (2021). *Doupě*. [výstavní soubor za 4. ročník]. Opava: Institut tvůrčí fotografie. Dostupné z: <https://itf-new.slu.cz/sprava-studentu/workdetail/2396>.
- KLIMPL, Petr (1998). *Psychická krize a intervence v lékařské ordinaci*. Praha: Grada. ISBN 80-7169-324-3.
- KORDYS, Zbigniew (2019). *(Táta) Janusz (Otec)* [výstavní soubor za 2. ročník]. Opava: Institut tvůrčí fotografie.
- KRUK, Marcin (2019). *How much will I be able to go through?* [závěrečná práce za 2. ročník]. Opava: Institut tvůrčí fotografie. Dostupné z: <https://itf-new.slu.cz/sprava-studentu/workdetail/1791>.
- KUŘE, Josef a kol. (2012). *Kapitoly z lékařské etiky*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-5951-1.
- KUSÁ, Klára (2020). *Som na hlavu. No a?* Bratislava: Panta Rhei. ISBN 978-80-570-1966-4.
- LEVINE, A. Peter (2011). *Probouzení tygra. Léčení traumatu*. Překlad Filip Žitník, Jana Plocková. Praha: Maitrea. ISBN 978-80-87249-21-5.
- LEVINE, A. Peter (2017). *Trauma a paměť. Pohled do živé minulosti mysli a těla*. Překlad Kamil Pinta. Praha: Maitreia, 2017. ISBN 978-80-75002-53-2.
- LIEBMANN, Marian (1995). *Skupinová arteterapie*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-864-3.
- LINZ, Sophia (2021, květen). Die Potentiale von Fotografie therapeutisch nutzen. Gespräch mit der Fotografin Sina Niemeyer. *Photonews. Zeitung für Fotografie*. 5,22–23. Dostupné též z: https://sophielinz.de/wp-content/uploads/Photonews_05-2021_Seite22-23.pdf.
- MACL, Ondřej (2021, 29. září). *Trauma jako příznak naší doby. Fotografa v knize zkoumá, jaké lásky s ním souvisí* [online]. Aktualne.cz. [cit. 10. 2. 2023]. Dostupné z: <https://zena.aktualne.cz/snila-o-tom-aby-jeji-otec-zemrel-fotografa-dita-pepe-odkryl/r~40de08ee1c7611eca7d3ac1f6b220ee8/>.
- MACHÁČEK, David (2021, 3. září – 24. října). *Memento* [výstavní soubor]. In: Výstava 30+. Institut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě: Institut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě.

- MATĚ, Gabor (2022). *Když tělo řekne ne. Jak stres souvisí s nemocemi*. Překlad Viktor Jurek. Praha: PeopleComm. ISBN 978-80-8791-790-9.
- MATĚ, Gabor (2021). *Roztěkaná mysl. Původ a léčení poruch pozornosti*. Překlad Viktor Jurek. Praha: PeopleComm. ISBN 978-80-87917-65-7.
- MATĚ, Gabor (2020). *V říši hladových vlků*. Překlad Viktor Jurek. Praha: PeopleComm. ISBN 978-80-87917-62-6.
- MIKOŠKA, Petr & NOVÁK, Lukáš (2018). *Jak současná věda objevuje empatii*. Červený Kostelec. Pavel Mervart. ISBN 978-80-7465-290-5.
- MRÁZKOVÁ, Daniela (1991). *Jan Saudek. Divadlo života*. Praha: Panorama. ISBN 80-7038-026-8.
- NAGY ŠTOLBOVÁ, Tereza (2019). *Dcera padajícího listí*. Praha: Triton. ISBN 978-80-7553-692-1.
- NAKONEČNÝ, Milan (1997). *Encyklopedii obecné psychologie*. Praha: Academia. ISBN 80-200-0625-7.
- Ne!musíš to vydržet* (nedatováno). [online]. Ne!musíš to vydržet. [cit. 20. 1. 2023]. Dostupné z: <https://www.nemusistovyrzet.cz/>.
- NEUFELD, Gordon & MATĚ, Gabor (2019). *Držte si své děti. Proč jsou rodiče důležitější než kamarádi*. Překlad Viktor Jurek. Praha: PeopleComm. ISBN 978-80-87917-44-2.
- Nevypusť duši* (nedatováno). *Nevypusť duši* [online]. . [cit. 14. 2. 2023]. Dostupné z: <https://nevypustdusi.cz/>.
- ORŁOWSKI, Krzysiek (2018). *180 °*. Vlastním nákladem (pouze čtyři výtisky).
- PEŠKA, Ivan (2004). *Jak můžeme pomoci lidem v psychické krizi*. *Interní medicína pro praxi*. 6(3), 140–143. ISSN 1212-7299.
- POTMĚŠILOVÁ, Petra (2010). *Arteterapie v institucionální výchově: expresivní terapeutické metody – cesta ke změně v institucionální výchově*. Olomouc: Univerzita Paleckého. ISBN 978-80-244-2652-5.
- PREISS, Marek & VIZINOVÁ, Daniela (1999). *Psychické trauma a jeho terapie (PTSD)*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-284-X.
- PROKOPOVÁ, Alice. (2013) *Laická pomoc v krizové situaci*. *Prevence*. 10(2), 6–7. ISSN 1214-8717.
- ROGERS, Carl (2012). *Způsob bytí. [A way of being]*. Překlad Jiří Krejčí. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0597-5.

- RÖHR, Heinz-Peter (2014). *Zneužití. Léčba následků sexuálního či emočního násilí*. Překlad Petr Babka. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0601-9.
- SELIGMAN, E. P. Martin (2014). *Vzkvétání. Nové poznatky o podstatě štěstí a duševní pohody [Flourish. A visionary new understanding of happiness and well-being]*. Překlad Eva Nevrlá. Brno: Jan Melvil. ISBN 978-80-87270-95-0.
- SIDERSKI, Rafał (2019). *Wyjedź zostań / Leave stay*. Białystok: Galeria im. Sleńdzińskich, ISBN 978-83-64413-39-1.
- SOS linka ROSA – telefonická krizová pomoc* (2023). [online]. ROSA centrum pro ženy. [cit. 14. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.rosacentrum.cz/sos-linka-rosa-telefonicka-krizova-pomoc/>.
- SLAVÍK, Jan (2023). *Artefiletika. Výchovné a vzdělávací pojetí studijního programu* [online]. Moodle UK pro výuku 1. [cit. 23. 1. 2023]. Dostupné z: https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/659808/mod_resource/content/1/Artefiletika_proudy_ve_vv_jan_slavik.pdf.
- STEPHEN, Joseph (2017). *Co nás nezabije... Možnosti posttraumatického růstu*. Praha: Portál. ISN 978-80-2621-240-9.
- STEJSKALOVÁ, Marina (2012). *Psychoterapie uměním*. Praha: Pressto Publishing. ISBN 978-80-905141-0-2.
- STIBUREK, Milan (2000). Therapy and art-philetic approach – images, contents, limits, roles, aims. In: SLAVÍK, Jan (ed.). *Současná arteterapie v České republice a v zahraničí. 1. díl*. Praha: Univerzita Karlova. ISBN 80-7290-004-8.
- Svoboda.info (2010, 2. července). *Naše doba je plná osamělých, narcistně zraněných lidí, miní známá malířka Kamila Ženatá* [online]. Cool media, s. r. o. [cit. 23. 1. 2023]. Dostupné z: <https://www.svoboda.info/zpravy/osobnosti-regionu/nase-doba-je-plna-osamelych-narcistne-zranenych-lidi-mini-kamila-zenata/>.
- Terap.io. Terapie kdekoliv a kdykoliv* (20201–2023). [online]. Terap.io. [cit. 14. 2. 2022]. Dostupné z: <https://terap.io>.
- The Wisdom of Trauma [Moudrost traumatu]* (2021). [dokumentární film]. Režie Zaya Benazzo, Maurizio Benazzo. USA, Kanada.
- THOMPSON, Mel (2004). *Přehled etiky. [Ethical theory]*. Překlad Pavla Císařová. Praha: Portál. ISBN 80-7178-806-6.

THOROVÁ, Kateřina (2015). *Vývojová psychologie*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0714-6.

TYNDYK, Tomek (2021, 13. května – 2. července). *Rzeczy osobiste* [výstava]. Wrocław: Galeria Miejsce przy Miejscu.

TYPOVSKÁ, Markéta (2021). *Mravenčení. Autorská kniha na téma posttraumatická stresová porucha jako důsledek sexuálního zneužívání v dětství*. [bakalářská práce]. Napsala, ilustrovala, graficky upravila a svázala autorka. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara. Dostupné z: <https://dspace5.zcu.cz/handle/11025/44566>.

VAN DER KOLK, Bessel (2021). *Tělo sčítá rány. Jak trauma dopadá na naši mysl i zdraví a jak se z něj léčit. [The body keeps the score]*. Překlad Monika Martinková. Brno: Jan Melvil Publishing. ISBN 978-80-7555-130-6.

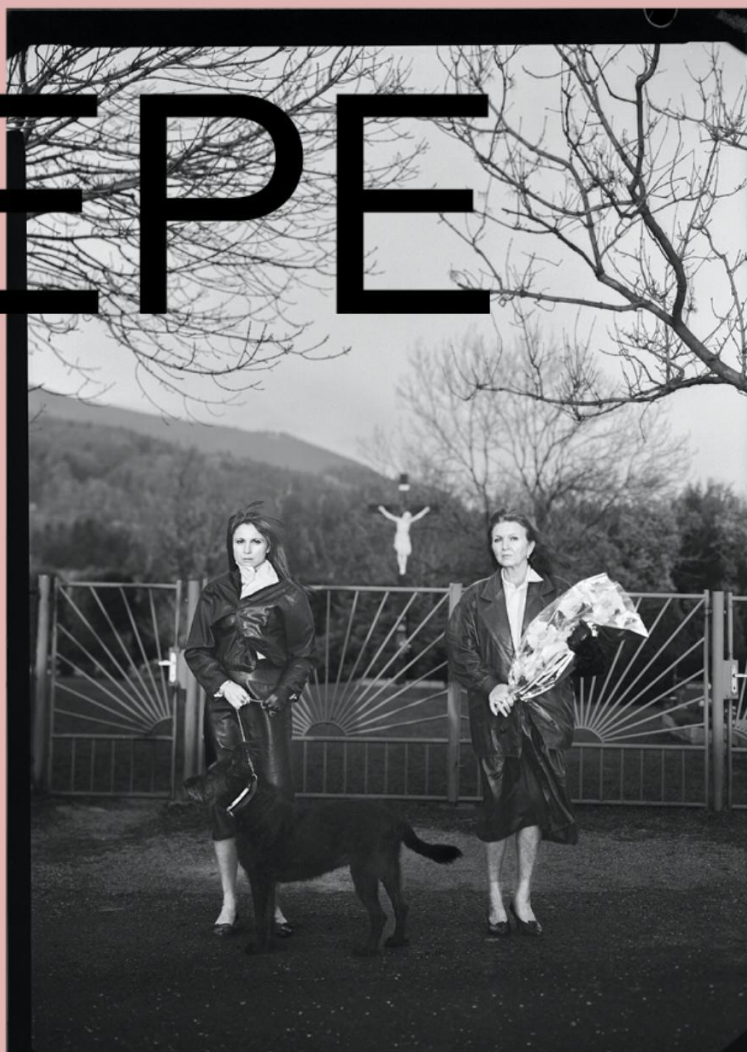
VLČKOVÁ, Petra (2020). *RS*. Opava. [diplomová magisterská práce]. Slezská univerzita v Opavě. Filozoficko-přírodovědecká fakulta. Dostupné z: <https://theses.cz/id/35401a/>.

VYMĚTAL, Jan (2004). *Obecná psychoterapie*. 2., rozšířené a přepracované vydání. Praha: Psyché. ISBN 80-247-0723-3

11. Seznam obrázků z výstavy ke knize Hranice lásky

ETCETERA ART
HRADEBNÍ 3, PRAHA

PEPE

DITA PEPE
HRANICE LÁSKY

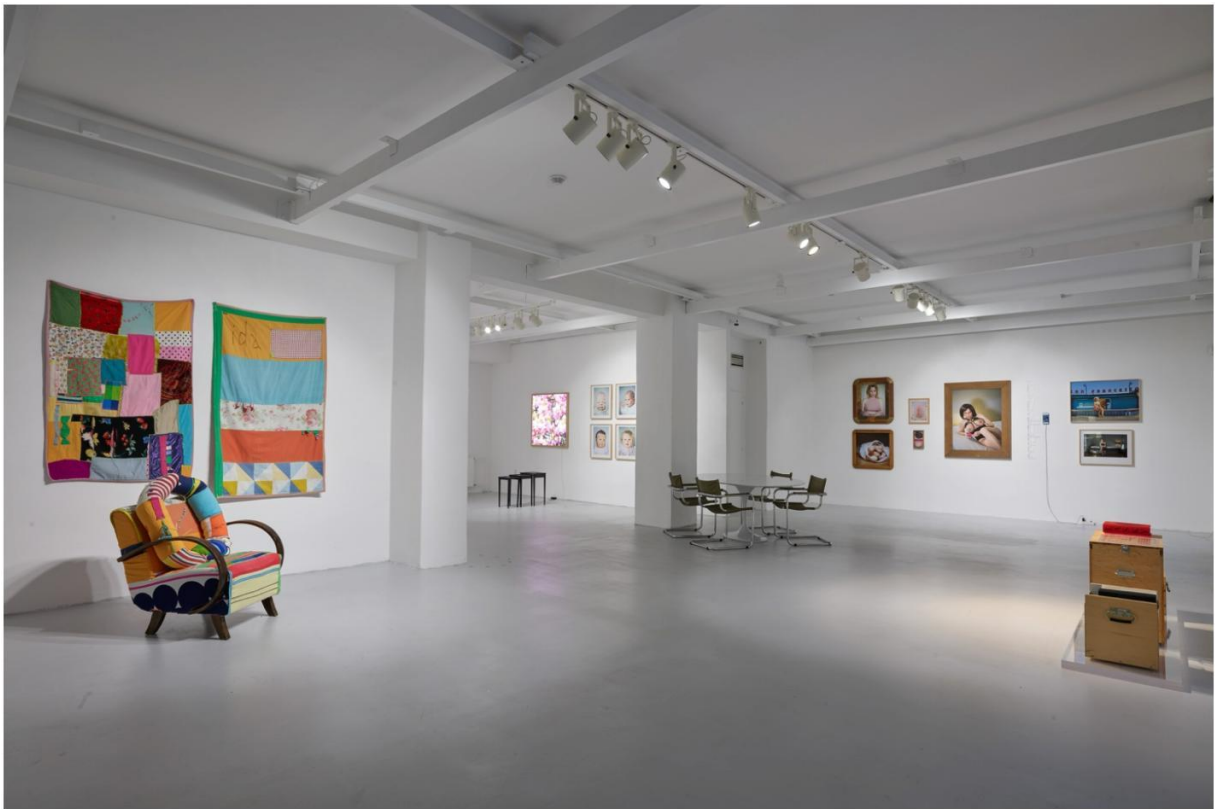
VERNISÁŽ VÝSTAVY 7. 12. V 18H

7. PROSINCE 2022
— 20. LEDNA 2023

ÚVODNÍ SLOVO PHDR. VERONIKA GIGALOVÁ, PH.D.

ÚTERÝ – PÁTEK
13–18 HODIN

ETCETERA
ART.COM

12. Knižní projekty

13. Odborný životopis autora

Dita Pepe (www.ditapepe.com) je od roku 2003 pedagožkou na Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě, kde se podílí na výuce, vede praktické bakalářské a diplomové práce a je oponentkou tohoto druhu prací. Asociace profesionálních fotografů ČR ji v roce 2012 udělila titul Osobnost české fotografie.

Ocenění:

Od roku 2012 spolupracuje na knihách s Barborou Baronovou, vydávaných v nakladatelství wo-men, které se těší řadě ocenění v soutěži Nejkrásnější české knihy a Magnesia litera. Kniha **Slečny** obdržela 3. místo v kategorii Krásná literatura v soutěži Nejkrásnější české knihy roku 2012. Anglicko-česká monografie **Selfportraits1999-2014** byla díky soutěži Kaleid Editions Londýn zařazena mezi 35 nejlepších knih roku 2014. Tato kniha je rovněž zastoupena ve sbírkách The Metropolitan Museum of Art (USA – New York), Brooklyn Museum (USA), Skillman Library (USA), SAIC – School of the Art Institute of Chicago (USA). Anglicko-česká kniha **Měj ráda sama sebe** byla oceněná v soutěži ABW jako Best Photography Book 2014. **Intimita** dostala 2016 Magnesi Literu za nakladatelský čin a 2. místo Nejkrásnější české knihy roku 2015 v kategorii Bibliofilie a autorská kniha. Byla rovněž nominovaná 2016 v Arles na cenu Les Prix du Livre, Prix Photo-Texte. **Děvčata první republiky** kniha vzniklá ve spolupráci s Janou Poncarovou obdržela nominaci na cenu Nejkrásnější české knihy roku 2020 a cenu za nejlepší dokumentární knihu 2021 na festivalu Ji.hlava Documentary Film Festival. **Hranice lásky** získala 2.místo v kategorii Bibliofilie a autorská kniha v soutěži Nejkrásnější české knihy 2021 a nominaci na Magnesia Litera za nakladatelský čin, 2022.

Výběr ze skupinových výstav od roku 2016:

2022 - *Skrze tebe vidím sebe. Dialogy o portrétu.* Galerie Osmička, Humpolec.

2022- *Interference. Traces, Storie and Ghosts.* Galerie Krobath, Vídeň.

2022- *Mužské tělo ve sbírce Roberta Runtáka.* Alšova Jihočeská galerie, Hluboká nad Vltavou.

2021- *Ještě jednou, prosím..* Telegraph Gallery, Olomouc.

2021- *Naděje.* Galerie Fasáda, Praha.

2021- 30+. *30 let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě / 30 years of the Institute of Creative Photography FPF Silesian University in*

Opava. Dům umění v Opavě, Kostel sv. Václava v Opavě a galerie KUPE v Opavě.

2021- *Instytut Twórczej Fotografii Uniwersytetu Śląskiego w Opawie. Trzy Dekady*. Galeria Sztuki Współczesnej BWA. Katowice.

2020- Účast na výstavě sedmi uměleckých škol *Umění volá!* v Domě pánů z Kunštátu v Brně.

2020- *Tri dekady*. Inštitút tvorivej fotografie FPF Sliezskej univerzity v Opave 1990–2020. Dom umenia v Bratislavě.

2020- *Suck the Sack*. Bromová, Dopitová, Nepraš, Kotasová, Lysáček, Matýsek, Pepe, Stratil, Titlová. Galerie U Betlémské kaple. Praha.

2019- *Dialog*. Galerie Arsenal, Białystok.

2019- *Dialóg*. Kultúrne angažmá pred rokom 1989 a po ňom. Galerie Českých center, Praha.

2018- *Trauma, tíseň, extáze, prázdnota. Formule patosu*. Západočeská galerie v Plzni.

2017- *Innere Gebiete / Vnitřní území*. České centrum v Berlíně.

2017- *Tender – La jeune photographie tchèque, slovaque et polonaise*. Tender – Young Czech, Slovak and Polish Photography. Institute of Creative Photography, Silesian University in Opava. L'Université du Luxembourg.

2016- *Faces Now / Portraits photographiques européens depuis 1990*. Photo Espana, Madrid.

Výběr ze samostatných výstav od roku 2016:

2023- *Dita Pepe: Hranice lásky*. Galerie ETCETERA ART, Praha.

2022- *Hlasy žen: Austrálie*. Parlament Nového Jižního Walesu u příležitosti státního svátku ČR a předsednictví v Radě Evropy, Sydney.

2021- *Dita Pepe – Děvčata první republiky*. Galerie KUPE, Opava.

2020- *Divadelní plakát*. Divadlo Aréna, Ostrava.

2018- *Intimita*. Diera do sveta, Liptovský Mikuláš.

2018- *Love in Progres*. Polagraph, Praha.

2017- *Hárající fenka /Bitch in Heat*. Galerie Fotografic, Praha.

2017- *Dita Pepe*. Muzeum Śląska Opolskiego, Opole.

2016- *Autoportréty 1999-2014*. Dům umění, Opava.

2016- *Love yourself*. Velvyslanectví České republiky, Washington.

2016- *Z Intimity, pokoj č. 311*. Prague Photo 2016, Kafkův dům. Praha.

Mgr. Dita Pepe, Ph.D.

HRANICE LÁSKY
Trauma jako motivace k tvorbě
Fotografie jako terapie

BORDERS OF LOVE
Trauma as Motivation to Create Art
Photography as Therapy

Teze disertační práce

Vydala Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně,
nám. T. G. Masaryka 5555, 760 01 Zlín.

Náklad: vyšlo elektronicky

Sazba: Mgr. Dita Pepe, Ph.D.

Publikace neprošla jazykovou ani redakční úpravou.

Pořadí vydání: první

Rok vydání 2023

ISBN 978-80-7678-178-8

